Samling af Afgørelser

FORSLAG TIL AFGØRELSE FRA GENERALADVOKAT
A. RANTOS
fremsat den 27. april 2023 [1]

Sag C-45/22

HK
mod
Service fédéral des Pensions (SFP)

(anmodning om præjudiciel afgørelse indgivet af tribunal du travail francophone de Bruxelles (den fransksprogede arbejdsret i første instans i Bruxelles, Belgien))

»Præjudiciel forelæggelse – koordinering af de sociale sikringsordninger – forordning (EF) nr. 883/2004 – artikel 55, stk. 1, litra a) – samtidig ret til ydelser af forskellig art – division af ydelsen eller ydelserne eller en anden indtægt, som er blevet medregnet, med antallet af ydelser – begrebet »beløb, der er blevet medregnet« – hensyntagen til de karakteristiske træk ved de nationale lovgivninger om social sikring – person, der modtager flere alders- og efterladtepensioner, der udbetales af forskellige medlemsstater – anvendelse af nationale antikumulationsregler – metode til beregning af størrelsen af en efterladtepension«

I. Indledning

1. Forordning (EF) nr. 883/2004 [2] har, som det fremgår af 1. og 45. betragtning hertil, til formål at koordinere de enkelte medlemsstaters nationale sociale sikringsordninger for at sikre, at retten til fri bevægelighed for personer reelt kan udøves, og for således at bidrage til en forbedring af levestandarden og beskæftigelsesvilkårene for personer, som flytter inden for EU.

2. I denne forbindelse tilsigter forordningen bl.a. at begrænse rækkevidden af de nationale antikumulationsregler om alders- og efterladtepensioner, der bevirker, at den ydelse, som en forsikret har ret til i en medlemsstat, nedsættes som følge af, at denne modtager en ydelse i en anden medlemsstat [3]. Det fremgår således af nævnte forordnings artikel 55, stk. 1, litra a), at såfremt det på grund af udbetaling af ydelser af forskellig art eller anden indtægt er nødvendigt at anvende antikumulationsreglerne i den pågældende medlemsstats lovgivning, fordi der er tale om to eller flere nationale ydelser, skal de kompetente institutioner dividere ydelsen eller ydelserne eller en anden indtægt, som er blevet medregnet, med antallet af ydelser, som er omfattet af de nævnte regler.

[1] – Originalsprog: fransk.

[2] – Europa-Parlamentets og Rådets forordning af 29.4.2004 om koordinering af de sociale sikringsordninger (EUT 2004, L 166, s. 1, berigtiget i EUT 2004, L 200, s. 1).

[3] – Jf. generaladvokat Bots forslag til afgørelse Kommissionen mod Malta (C-12/14, EU:C:2015:755, punkt 1).

3. Hvordan skal udtrykket »beløb, som er blevet medregnet« fortolkes i henhold til denne bestemmelse? Er det nærmere bestemt hele det samlede ydelsesbeløb, der skal divideres, eller er det tværtimod den indtægt, der overstiger et kumulationsloft for de forskellige ydelser? Dette er nærmere bestemt det spørgsmål, som tribunal du travail francophone de Bruxelles (den fransksprogede arbejdsret i første instans i Bruxelles, Belgien) har forelagt, og som har en helt ny karakter, idet Domstolen endnu ikke har fortolket artikel 55 i forordning nr. 883/2004.

4. Anmodningen om præjudiciel afgørelse er blevet indgivet som led i en tvist mellem HK, der er berettiget til flere alders- og efterladtepensioner, som udbetales af forskellige medlemsstater, og Service fédéral des Pensions (den nationale pensionstjeneste, Belgien, herefter »SFP«) angående metoden til beregning af den belgiske efterladtepension, som han modtager efter sin ægtefælles død.

II. Retsforskrifter

A. EU-retten

1. Forordning (EØF) nr. 1408/71

5. Artikel 46c i forordning (EF) nr. 1408/71[4], der blev indført heri ved forordning (EØF) nr. 1248/92[5], med overskriften »Særlige bestemmelser om samtidig ret til en eller flere af de i artikel 46a, stk. 1, omhandlede ydelser og en eller flere andre ydelser eller indtægter, når to eller flere medlemsstater er berørt« bestemmer i stk. 1:

»1. Såfremt oppebørsel af andre ydelser eller indtægter medfører, at to eller flere af de i artikel 46, stk. 1, litra a), nr. i), omhandlede ydelser samtidig skal nedsættes, stilles i bero eller bortfalde, divideres de beløb, som ikke udbetales ved en streng anvendelse af de i de berørte medlemsstaters lovgivning fastsatte bestemmelser om nedsættelse, midlertidig inddragelse eller bortfald af ydelser, med det antal ydelser, som skal nedsættes, stilles i bero eller bortfalde.«

6. Forordning nr. 1408/71 blev med virkning fra den 1. maj 2010 ophævet og erstattet af forordning nr. 883/2004.

2. Forordning nr. 883/2004

7. 1., 4., 28.-31. og 45. betragtning til forordning nr. 883/2004 har følgende ordlyd:

»(1) Reglerne om koordinering af de enkelte medlemsstaters sociale sikringsordninger indgår som led i den frie bevægelighed for personer og bør således bidrage til en forbedring af arbejdstagernes levestandard og beskæftigelsesvilkår.

[…]

[4] – Rådets forordning af 14.6.1971 om anvendelse af de sociale sikringsordninger på arbejdstagere, selvstændige erhvervsdrivende og deres familiemedlemmer, der flytter inden for Fællesskabet (EFT 1971, L 149, s. 2).

[5] – Rådets forordning af 30.4.1992 om ændring af forordning nr. 1408/71 (EFT 1992, L 136, s. 7).

(4) Det er nødvendigt at respektere de karakteristiske træk ved national lovgivning om social sikring og kun udarbejde en koordineringsordning.

[…]

(28) Det er nødvendigt at fastsætte et pensionsbeløb, som beregnes efter metoden med sammenlægning af perioder og pro rata-beregning, og som er sikret ved fællesskabsretten, når anvendelsen af den nationale lovgivning, herunder bestemmelserne om nedsættelse, midlertidig inddragelse eller bortfald af ydelser, viser sig at være mindre gunstig end den ovennævnte metode.

(29) For at beskytte vandrende arbejdstagere og deres efterladte mod en alt for streng anvendelse af de nationale bestemmelser om nedsættelse, midlertidig inddragelse eller bortfald af ydelser er det nødvendigt at indsætte bestemmelser, som strengt afgrænser anvendelsen af disse bestemmelser.

(30) Som Domstolen gang på gang har fastslået, har Rådet ikke kompetence til at vedtage regler, der pålægger begrænsninger ved kumulation af to eller flere pensioner, der er opnået i forskellige medlemsstater, gennem nedsættelse af det pensionsbeløb, der alene er opnået i henhold til den nationale lovgivning.

(31) Ifølge Domstolen er det den nationale lovgiver, der skal vedtage sådanne regler, idet det er fællesskabslovgiveren, der fastsætter de grænser, inden for hvilke de nationale bestemmelser vedrørende nedsættelse, midlertidig inddragelse eller bortfald skal anvendes.

[…]

(45) Målet for denne forordning, nemlig at sikre, at retten til fri bevægelighed reelt kan udøves, kan ikke i tilstrækkelig grad opfyldes af medlemsstaterne og kan derfor på grund af foranstaltningens omfang og virkninger bedre gennemføres på fællesskabsplan; Fællesskabet kan derfor træffe foranstaltninger i overensstemmelse med subsidiaritetsprincippet, jf. traktatens artikel 5. I overensstemmelse med proportionalitetsprincippet, jf. nævnte artikel, går denne forordning ikke ud over, hvad der er nødvendigt for at nå dette mål.«

8. Denne forordnings artikel 2 med overskriften »Personkreds« er affattet således:

»1. Denne forordning finder anvendelse på personer, der er statsborgere i en medlemsstat, samt på statsløse og flygtninge bosat i en medlemsstat, og som er eller har været omfattet af lovgivningen i en eller flere medlemsstater, samt på disses familiemedlemmer og efterladte.

2. Den finder ligeledes anvendelse på efterladte efter personer, som har været omfattet af lovgivningen i en eller flere medlemsstater, uanset disse personers nationalitet, såfremt deres efterladte er statsborgere i en medlemsstat eller statsløse eller flygtninge bosat i en medlemsstat.«

9. Den nævnte forordnings artikel 3 med overskriften »Anvendelsesområde« bestemmer i stk. 1:

»Denne forordning finder anvendelse på enhver lovgivning om social sikring, der vedrører:

[…]

d) ydelser ved alderdom

e) ydelser til efterladte

[…]«

10. Kapitel 5 i samme forordnings afsnit III med overskriften »Alders- og efterladtepensioner« indeholder bl.a. denne forordnings artikel 52-55.

11. Artikel 52 i forordning nr. 883/2004 med overskriften »Ydelsernes fastsættelse« bestemmer i stk. 1-3:

»1. Den kompetente institution beregner det ydelsesbeløb, der skal udredes:

a) i henhold til den for institutionen gældende lovgivning, men kun hvis de betingelser, der kræves for ret til ydelser, udelukkende er opfyldt efter national lovgivning (national ydelse)

b) ved at beregne et teoretisk beløb og derefter et faktisk beløb (pro rata-ydelse) således:

   i) [D]et teoretiske beløb for ydelsen er lig den ydelse, som den pågældende ville kunne gøre krav på, hvis samtlige forsikrings- og/eller bopælsperioder, der er tilbagelagt efter de øvrige medlemsstaters lovgivning, havde været tilbagelagt efter den for institutionen gældende lovgivning på det tidspunkt, da ydelsen skulle fastsættes. Såfremt ydelsesbeløbet efter nævnte lovgivning ikke afhænger af længden af de tilbagelagte perioder, anses dette beløb for at være det teoretiske beløb.

   ii) [D]en kompetente institution fastsætter derefter det faktiske beløb for pro rata-ydelsen på grundlag af det teoretiske beløb efter forholdet mellem længden af de forsikrings- og/eller bopælsperioder, der er tilbagelagt efter den for institutionen gældende lovgivning forud for forsikringsbegivenhedens indtræden, og den samlede længde af de forsikrings- og/eller bopælsperioder, der er tilbagelagt efter alle de medlemsstaters lovgivning, som den pågældende har været omfattet af, forud for forsikringsbegivenhedens indtræden.

2. Den kompetente institution anvender i givet fald samtlige regler om nedsættelse, midlertidig inddragelse eller bortfald af ydelser, der er fastsat i den for institutionen gældende lovgivning, på ydelsesbeløbet beregnet i henhold til stk. 1, litra a) og b), inden for de grænser, der er fastsat i artikel 53, 54 og 55.

3. Den pågældende har fra den kompetente institution i hver af de berørte medlemsstater ret til det højeste af de ydelsesbeløb, der er beregnet i henhold til stk. 1, litra a) og b).«

12. Forordningens artikel 53 med overskriften »Antikumulationsregler« har i stk. 1 og 2 følgende ordlyd:

»1. Sammenfald af ydelser ved invaliditet, alderdom og til efterladte, som beregnes eller udredes på grundlag af forsikrings- og/eller bopælsperioder, der er tilbagelagt af en og samme person, betragtes som sammenfald af ydelser af samme art.

2. Sammenfald af ydelser, der ikke kan betragtes som ydelser af samme art i den i stk. 1 anførte forstand, betragtes som sammenfald af ydelser af forskellig art.«

13. Af samme forordnings artikel 54 med overskriften »Sammenfald af ydelser af samme art« fremgår følgende:

»1. Ved sammenfald af ydelser af samme art, der skal udbetales efter lovgivningen i to eller flere medlemsstater, finder antikumulationsreglerne i en medlemsstats lovgivning ikke anvendelse på en pro rata-ydelse.

2. Antikumulationsreglerne finder kun anvendelse på en national ydelse, såfremt det drejer sig om:

a) en ydelse, hvis størrelse er uafhængig af forsikrings- eller bopælsperiodernes længde

   eller

b) en ydelse, hvis størrelse fastsættes på grundlag af en fiktiv periode, der anses for at være tilbagelagt mellem tidspunktet for forsikringsbegivenhedens indtræden og et senere tidspunkt, når der samtidig består ret til en sådan ydelse og

   i) enten en ydelse af samme art, medmindre to eller flere medlemsstater har indgået aftale om ikke at medregne samme fiktive periode mere end én gang

      eller

   ii) en ydelse som omhandlet i litra a) ovenfor.

De i litra a) og b) nævnte ydelser og aftaler er anført i bilag IX.«

14. Denne forordnings artikel 55 med overskriften »Samtidig ret til ydelser af forskellig art« bestemmer i stk. 1, litra a):

»Såfremt det på grund af udbetaling af ydelser af forskellig art eller anden indtægt er nødvendigt at anvende antikumulationsreglerne i den pågældende medlemsstats lovgivning, fordi der er tale om:

a) to eller flere nationale ydelser, skal de kompetente institutioner dividere ydelsen eller ydelserne eller en anden indtægt, som er blevet medregnet, med antallet af ydelser, som er omfattet af de nævnte regler.

Anvendelsen af denne litra kan dog ikke fratage den pågældende sin status som pensionist i forbindelse med anvendelse af de andre kapitler i dette afsnit på de betingelser og efter de procedurer, som er fastlagt i gennemførelsesforordningen.«

B. Belgisk ret

15. Følgende fremgår af artikel 20, første og fjerde afsnit, i arrêté royal n° 50 du 24 octobre 1967 relatif à la pension de retraite et de survie des travailleurs salariés (kongelig anordning nr. 50 af 24.10.1967 om alders- og efterladtepension til arbejdstagere)[6], i den udgave, der finder anvendelse på tvisten i hovedsagen (herefter »kongelig anordning nr. 50«):

»Efterladtepensionen kan kun kumuleres med alderspensionen eller med enhver anden ydelse, der sidestilles med en sådan pension, op til et bestemt beløb, der fastsættes af kongen.

[…]

Kongen bestemmer, i hvilket omfang efterladtepensionen kan nedsættes, når den efterlevende ægtefælle modtager efterladtepension eller enhver anden ydelse, der sidestilles hermed, i henhold til en alders- og efterladtepensionsordning i et andet land eller i henhold til en ordning, der finder anvendelse på ansatte ved en institution, der henhører under international offentlig ret.«

16. Artikel 52, stk. 1, i arrêté royal du 21 décembre 1967 portant règlement général du régime de pension de retraite et de survie des travailleurs salariés (kongelig anordning af 21.12.1967 om almindelige bestemmelser for alders- og efterladtepension for arbejdstagere)[7] i den version, der finder anvendelse på tvisten i hovedsagen (herefter »kongelig anordning af 21. december 1967«) bestemmer:

»Når den efterlevende ægtefælle kan gøre krav på dels en efterladtepension i henhold til pensionsordningen for arbejdstagere, dels en eller flere alderspensioner eller enhver anden ydelse, der sidestilles hermed, i henhold til pensionsordningen for arbejdstagere eller i henhold til en anden eller flere andre pensionsordninger, kan efterladtepensionen kun kumuleres med disse alderspensioner op til et loft svarende til 110% af beløbet for den efterladtepension, som ville være blevet tilkendt den efterlevende ægtefælle for et fuldt erhvervsforløb.

[…]

Når den i første afsnit nævnte ægtefælle ligeledes har ret til en eller flere efterladtepensioner eller ydelser, der sidestilles hermed, i henhold til artikel 10a i [kongelig anordning nr. 50], kan efterladtepensionen ikke overstige forskellen mellem dels 110% af efterladtepensionen for et fuldt erhvervsforløb, dels summen af de alderspensioner eller de i første afsnit omhandlede sidestillede ydelser og et beløb, der svarer til efterladtepensionen for en arbejdstager med et fuldt erhvervsforløb ganget med den brøk eller summen af de brøker, der er udtryk for størrelsen af efterladtepensionerne efter de andre pensionsordninger bortset fra pensionsordningen for de selvstændige erhvervsdrivende. Disse brøker er identiske med dem, der er eller burde være blevet anvendt ved anvendelsen af ovennævnte artikel 10a.

[…]«

17. Artikel 52a i kongelig anordning af 21. december 1967 er affattet således:

»I henhold til artikel 20, tredje og fjerde afsnit, i kongelig anordning nr. 50, nedsættes den efterlevendes efterladtepension, der tildeles i henhold til kongelig anordning nr. 50 eller lov af

6 – *Moniteur belge* af 27.10.1976, s. 11246.

7 – *Moniteur belge* af 16.1.1968, s. 441.

20. juli 1990 (eller kongelig anordning af 23. december 1996), med den efterladtepension eller ydelser sidestillet hermed, der tildeles i henhold til en ordning i et andet land eller i henhold til en ordning, som finder anvendelse på ansatte ved en institution, der henhører under international offentlig ret, og som den forsikrede ikke kan give afkald på.«

18. Desuden bestemmer artikel 7, stk. 1, første afsnit, i arrêté royal du 23 décembre 1996 portant exécution des articles 15, 16 et 17 de la loi du 26 juillet 1996 portant modernisation de la sécurité sociale et assurant la viabilité des régimes légaux des pensions (kongelig anordning af 23.12.1996 om gennemførelse af artikel 15, 16 og 17 i lov af 26.7.1996 om modernisering af den sociale sikring og om styrkelse af lovbestemte pensionsordninger)[8], i den affattelse, der finder anvendelse på tvisten i hovedsagen, følgende:

»Hvis ægtefællen er afgået ved døden inden alderspensionens start, svarer efterladtepensionen til 80% af alderspensionen beregnet efter den sats, der er fastsat i denne anordnings artikel 5, stk. 1, første afsnit, litra a), og som ville være blevet udbetalt til ægtefællen i medfør af denne anordning.«

III. Tvisten i hovedsagen, de præjudicielle spørgsmål og retsforhandlingerne for Domstolen

19. HK's ægtefælle afgik ved døden den 29. november 2016.

20. Siden den 1. december 2016 har HK selv personligt modtaget en belgisk alderspension på årligt 11 962,55 EUR og en spansk alderspension på årligt 8 276,28 EUR. Da HK's ægtefælle havde arbejdet og betalt bidrag i flere medlemsstater, nemlig Belgien, Spanien og Finland, modtog HK endvidere efter hendes død en spansk efterladtepension på årligt 5 123,88 EUR og en finsk efterladtepension på årligt 1 281,24 EUR.

21. For Belgiens vedkommende oplyste SFP ved skrivelse af 3. januar 2017 HK om, at man var ved at undersøge, om han eventuelt havde ret til belgisk efterladtepension. Den 22. december 2017 meddelte SFP HK, at han ikke havde ret til en sådan efterladtepension, med den begrundelse, at hans alderspension var for høj. Den 26. december 2017 indgav HK en klage til SFP over dette afslag. HK og SFP udvekslede efterfølgende e-mails om, hvorledes der skulle tages hensyn til de forskellige pensionsydelser, som HK modtager, med henblik på at afgøre, om og i hvilket omfang han havde ret til belgisk efterladtepension.

22. Ved afgørelse af 18. september 2019 informerede SFP HK om, at SFP havde genbehandlet hans sag, og at han havde ret til belgisk efterladtepension svarende til et årligt bruttobeløb på 1 929,03 EUR fra den 1. december 2016. SFP oplyste, at HK's ret til belgisk efterladtepension var blevet undersøgt af egen drift med den begrundelse, at Republikken Finland anvendte nationale antikumulationsregler. SFP tilføjede, at der ved fastsættelsen af dette bruttobeløb var blevet taget hensyn til kumulationsloftet, eftersom HK også modtog belgisk alderspension.

23. Den 14. april 2020 anlagde HK sag ved den forelæggende ret, tribunal du travail francophone de Bruxelles (den fransksprogede arbejdsret i første instans i Bruxelles), til prøvelse af SFP's afgørelse af 18. september 2019, idet han gjorde gældende, at han i medfør af artikel 55 i forordning nr. 883/2004 havde ret til belgisk efterladtepension svarende til et årligt bruttobeløb på 6 339,01 EUR.

[8] – *Moniteur belge* af 17.1.1997, s. 904.

24. Den forelæggende ret har anført, at belgisk lovgivning med visse begrænsninger tillader kumulation af alderspension og efterladtepension på grundlag af artikel 20, første afsnit, i kongelig anordning nr. 50, der er gennemført ved artikel 52, stk. 1, første afsnit, i kongelig anordning af 21. december 1967. Desuden følger det af artikel 20, fjerde afsnit, i kongelig anordning nr. 50, sammenholdt med artikel 52a i kongelig anordning af 21. december 1967, at det ikke er tilladt at kumulere efterladtepensionen efter en belgisk arbejdstager med en eller flere efterladtepensioner, der tildeles i henhold til en udenlandsk lovgivning. I henhold til denne artikel 52a nedsættes efterladtepensionen efter en belgisk arbejdstager således med størrelsen af den eller de efterladtepensioner, der er tildelt i henhold til en udenlandsk ordning.

25. I henhold til artikel 54 i forordning nr. 883/2004 kan antikumulationsreglerne i en medlemsstats lovgivning i tilfælde af kumulation af ydelser af samme art fra flere medlemsstater kun finde anvendelse på visse ydelser, der er opstillet i bilag IX til denne forordning. Efterladtepensioner efter arbejdstagere optræder imidlertid ikke på den liste over ydelser, der er nævnt i dette bilag for så vidt angår Kongeriget Belgien. Artikel 52a i kongelig anordning af 21. december 1967 finder således ikke anvendelse på hovedsagen. SFP tog således på grundlag af artikel 52, stk. 1, første afsnit, i denne kongelige anordning hensyn til den belgiske og den spanske alderspension, som HK modtog personligt.

26. Ifølge den forelæggende ret bør kumulation af en efterladtepension efter en arbejdstager og alderspensioner, dvs. både belgiske og udenlandske pensioner, i den foreliggende sag betragtes som en kumulation af ydelser af forskellig art som omhandlet i artikel 55 i forordning nr. 883/2004, eftersom ydelser, der beregnes på grundlag af to forskellige personers erhvervskarriere, ikke kan anses for at være ydelser af samme art.

27. Den forelæggende ret har tilføjet, at der i artikel 52 i forordning nr. 883/2004 sondres mellem den »nationale ydelse« og »pro rata-ydelsen«, og at den pågældende har ret til at modtage de højeste beløb beregnet i overensstemmelse med denne artikels stk. 1, litra a) og b), fra den kompetente institution i hver enkelt berørt medlemsstat. I den foreliggende sag har SFP beregnet, at den nationale ydelse, når det gælder både den belgiske alderspension og den belgiske efterladtepension, var mere fordelagtig for HK end pro-rata-ydelsen. Den forelæggende ret har anført, at HK ifølge dens bedømmelse ikke har ret til efterladtepension i forbindelse med beregningen af pro rata-ydelsen, jf. nævnte forordnings artikel 52, stk. 1, litra b).

28. Hvad angår beregningen af den nationale ydelse har HK ifølge nævnte ret udelukkende ret til efterladtepension i medfør af anvendelsen af artikel 55, stk. 1, litra a), i forordning nr. 883/2004. Enhver anden arbejdstager, der oppebærer belgisk alderspension for lønnet beskæftigelse, med et beløb svarende til det beløb, som HK oppebærer, dvs. et beløb på 20 238,83 EUR, ville for sit vedkommende ikke modtage efterladtepension i Belgien. HK befinder sig derfor i en mere fordelagtig situation som følge af anvendelsen EU-retten.

29. Det fremgår af forelæggelsesafgørelsen, at HK og SFP med hensyn til den pågældende belgiske efterladtepension når frem til det samme resultat for så vidt angår følgende elementer:

– HK's efterladtepension beløber sig til 7 638,46 EUR, dvs. 80% af den alderspension for arbejdstagere, som tilkommer HK's ægtefælle, og som er beregnet på grundlag af en pensionssats for familier.

– Kumulationsloftet for denne pension er på 16 458,42 EUR, dvs. 110% af 14 962,20 EUR [9], i henhold til artikel 52, stk. 1, litra a), i forordning nr. 883/2004 om den nationale ydelse.

– De samlede alderspensioner, der skal tages i betragtning ved anvendelsen af artikel 52 i kongelig anordning af 21. december 1967, dvs. den årlige belgiske pension (11 962,55 EUR) og den årlige spanske pension (8 276,28 EUR), beløber sig til 20 238,83 EUR.

30. Det følger ligeledes af forelæggelsesafgørelsen, at HK's og SFP's fortolkninger divergerer med hensyn til beregningen af overskridelsen af kumulationsloftet. Ifølge SFP skal efterladtepensionen (7 638,46 EUR) og de samlede alderspensioner (20 238,83 EUR) med henblik på at fastlægge denne overskridelse lægges sammen, hvorefter kumulationsloftet (16 458,42 EUR) trækkes fra, hvilket giver et beløb på 11 418,87 EUR. Den nedsatte efterladtepension beregnes således: Fra efterladtepensionen (7 638,46 EUR), trækkes overskridelsen af kumulationsloftet (11 418,87 EUR), som divideres med to (antallet af efterladtepensioner, der er omfattet af antikumulationsreglerne, nemlig den belgiske og den finske efterladtepension, idet den spanske efterladtepension ikke nedsættes), dvs. 5 709,43 EUR, hvilket resulterer i, at denne efterladtepension beløber sig til 7 638,46 EUR årligt fratrukket 5 709,43 EUR, dvs. 1 929,03 EUR.

31. HK har foretaget en anden beregning, hvorefter efterladtepensionen (7 638,46 EUR) ved beregning af overskridelsen af kumulationsloftet lægges sammen med de samlede alderspensioner (20 238,83 EUR), som divideres med to, dvs. 10 119,41 EUR, hvorefter kumulationsloftet trækkes fra (16 458,42 EUR), hvilket svarer til et beløb på 1 299,45 EUR. Den nedsatte efterladtepension er således 7 638,46 EUR fratrukket 1 299,45 EUR, dvs. et årligt beløb på 6 399,01 EUR.

32. Den forelæggende ret har anført, at de kompetente finske institutioner ifølge SFP har foretaget den samme beregning som SFP, for så vidt angår den finske efterladtepension, som blev meddelt HK den 10. november 2017. Den forelæggende ret har oplyst, at HK selv har henvist til oplysninger på webstedet for Caisse nationale d'assurance vieillesse (den nationale pensionskasse, Frankrig), som er et fransk organ for socialsikring, der forvalter grundpensioner for lønmodtagere i den private sektor, selvstændige erhvervsdrivende, kontraktansatte inden for den offentlige sektor og kunstnere, og særligt cirkulære nr. 2010/54 af 21. maj 2010 (teknisk bemærkning nr. 3: Efterladtepension) [10].

33. Den forelæggende ret har tilføjet, at reglen i artikel 55, stk. 1, litra a), i forordning nr. 883/2004 ikke som sådan fandtes i artikel 46c i forordning nr. 1408/71, der følger af forordning nr. 1248/92, og at denne artikel 55, stk. 1, litra a), synes at have medført en ændring, idet den ikke længere omhandler de »beløb, som ikke udbetales ved en streng anvendelse af de i de berørte medlemsstaters lovgivning fastsatte bestemmelser om nedsættelse, midlertidig inddragelse eller bortfald af ydelser«.

[9] – Den forelæggende ret har oplyst, at dette beløb, der vedrører den fuldstændige alternative efterladtepension, fås ved at gange beløbet på 7 481,10 EUR (pensionsbeløbene for antallet af år med normal beskæftigelse og i den prioriterede rækkefølge) med 44/22 (omvendt brøk for pensionsopsparingsforløb med antal år med normal beskæftigelse og udelukkende i den prioriterede rækkefølge).

[10] – Dette dokument kan findes (på fransk) på følgende adresse: https://www.legislation.cnav.fr/Pages/texte.aspx?Nom=circulaire_cnav_2010_54_21052010_note3

34. På denne baggrund har tribunal du travail francophone de Bruxelles (den fransksprogede arbejdsret i første instans i Bruxelles) besluttet at udsætte sagen og forelægge Domstolen følgende præjudicielle spørgsmål:

»1) Skal reglen i artikel 55, stk. 1, litra a), i forordning […] nr. 883/2004, hvorefter de kompetente institutioner dividerer ydelsen eller ydelserne eller en anden indtægt, som er blevet medregnet, med antallet af ydelser, som er omfattet af [antikumulationsreglerne], fortolkes således, at de indtægter, som er blevet medregnet ved anvendelsen af antikumulationsreglen, skal divideres med antallet af efterladtepensioner, der er omfattet af antikumulationsreglerne?

2) Skal reglen i artikel 55, stk. 1, litra a), i forordning […] nr. 883/2004, hvorefter de kompetente institutioner dividerer ydelsen eller ydelserne eller en anden indtægt, som er blevet medregnet, med antallet af ydelser, som er omfattet af [antikumulationsreglerne], derimod fortolkes således, at den kræver, at det ikke er indtægten som sådan, der tages i betragtning ved anvendelsen af antikumulationsreglen, men derimod den del af indtægten, der overstiger et kumulationsloft, således som det loft, der f.eks. er fastsat i den pågældende nationale bestemmelse, der skal divideres med antallet af efterladtepensioner, der er omfattet af antikumulationsreglerne?«

35. HK, den belgiske og den finske regering samt Europa-Kommissionen har indgivet skriftlige indlæg til Domstolen.

IV. Bedømmelse

36. Med de præjudicielle spørgsmål, der skal behandles samlet, ønsker den forelæggende ret nærmere bestemt oplyst, om artikel 55, stk. 1, litra a), i forordning nr. 883/2004 skal fortolkes således, at denne bestemmelse, såfremt udbetaling af ydelser af forskellig art indebærer anvendelse af de nationale antikumulationsregler for så vidt angår nationale ydelser, er til hinder for en national lovgivning, i henhold til hvilken de kompetente institutioner med henblik på beregning af størrelsen af efterladtepension, dividerer det beløb, der overstiger kumulationsloftet for de forskellige berørte pensioner, med det antal efterladtepensioner, der er omfattet af disse regler.

37. I den foreliggende sag fremgår det af forelæggelsesafgørelsen, at HK modtager belgisk og spansk alderspension og efter ægtefællens død spansk og finsk efterladtepension.

38. Hvad angår tildelingen af belgisk efterladtepension har den forelæggende ret oplyst, at Kongeriget Belgien har indført antikumulationsregler. Det fremgår af Domstolens praksis, at antikumulationsreglerne i en medlemsstats lovgivning – medmindre der er fastsat andre bestemmelser herom – kan gøres gældende over for personer, der modtager en ydelse fra den pågældende medlemsstat, når de samtidig kan få udbetalt andre sociale sikringsydelser, selv om det drejer sig om ydelser, som den pågældende har erhvervet ret til i medfør af en anden medlemsstats lovgivning[11]. I henhold til artikel 52, stk. 2, i forordning nr. 883/2004 anvender den kompetente nationale institution i givet fald samtlige regler om nedsættelse, midlertidig inddragelse eller bortfald af ydelser, der er fastsat i den for institutionen gældende lovgivning, inden for de grænser, der er fastsat i denne forordnings artikel 53, 54 og 55.

[11] – Jf. analogt dom af 15.3.2018, Blanco Marqués (C-431/16, EU:C:2018:189, præmis 63 og den deri nævnte retspraksis).

39. Som den forelæggende ret har anført, tillader belgisk lovgivning ikke, at efterladtepensionen efter en belgisk arbejdstager kumuleres med en eller flere efterladtepensioner, der ydes i henhold til en udenlandsk lovgivning [12]. Ifølge den forelæggende ret fremgår det imidlertid af artikel 54 i forordning nr. 883/2004 om sammenfald af ydelser af samme art, at denne antikumulationsregel ikke finder anvendelse i den foreliggende sag [13]. Under disse omstændigheder vedrører den foreliggende sag metoden til beregning af størrelsen af den belgiske efterladtepension, som HK modtager.

40. I denne henseende fremgår det af forelæggelsesafgørelsen, at HK og SFP inden for rammerne af anvendelsen af artikel 53-55 i forordning nr. 883/2004 har foretaget den samme analyse af HK's belgiske efterladtepension, af kumulationsloftet for denne pension og af de samlede alderspensioner, der skal tages i betragtning [14]. HK og SFP har til gengæld ikke den samme opfattelse af den efterfølgende fase i beregningen af størrelsen af den belgiske efterladtepension, der er omfattet af de nationale antikumulationsregler. Ifølge SFP skal den indtægt, der overstiger kumulationsloftet for de forskellige pensioner, divideres med to (nemlig antallet af berørte efterladtepensioner), mens HK hævder, at det samlede beløb af de berørte alderspensioner skal divideres med to, hvilket resulterer i en højere belgisk efterladtepension [15]. Som HK og Kommissionen har hævdet, er den fortolkning, som HK har foreslået, gunstigere ikke blot i hans personlige tilfælde, men også generelt for alle arbejdstagere, der har benyttet sig af deres ret til fri bevægelighed.

41. Den foreliggende sag rejser således et spørgsmål om fortolkning af artikel 55, stk. 1, litra a), i forordning nr. 883/2004. Det fremgår af denne bestemmelse, som Domstolen endnu ikke har fortolket [16], at »[s]åfremt det på grund af udbetaling af ydelser af forskellig art eller anden indtægt er nødvendigt at anvende antikumulationsreglerne i den pågældende medlemsstats lovgivning, fordi der er tale om to eller flere nationale ydelser, skal de kompetente institutioner dividere ydelsen eller ydelserne eller en anden indtægt, som er blevet medregnet, med antallet af ydelser, som er omfattet af de nævnte regler«. Denne bestemmelse indebærer således en opblødning af de nationale antikumulationsregler [17].

42. I den foreliggende sag anvendes de nationale antikumulationsregler, nemlig artikel 52 i kongelig anordning af 21. december 1967, på HK's efterladtepension.

43. Det er desuden ubestridt, at HK's alderspensioner og hans belgiske efterladtepension skal betegnes som »ydelser af forskellig art«, jf. artikel 55 i forordning nr. 883/2004. Det fremgår således af nævnte forordnings artikel 53, stk. 1, at der ved sammenfald af »ydelser af samme art« forstås sammenfald af ydelser ved invaliditet, alderdom og til efterladte, som beregnes eller udredes på grundlag af forsikrings- og/eller bopælsperioder, der er tilbagelagt af »en og samme person«. Ydelser, der beregnes eller udredes på grundlag af to forskellige personers

[12] – Jf. punkt 25 i dette forslag til afgørelse.

[13] – Jf. punkt 26 i dette forslag til afgørelse.

[14] – Jf. punkt 29 i dette forslag til afgørelse.

[15] – Jf. punkt 30 og 31 i dette forslag til afgørelse.

[16] – I den sag, der gav anledning til dom af 15.3.2018, Blanco Marqués (C-431/16, EU:C:2018:189), henviste den forelæggende ret i sit første og sjette præjudicielle spørgsmål til artikel 55 i forordning nr. 883/2004. Domstolen tog imidlertid ikke stilling til realiteten med hensyn til denne artikel.

[17] – Som en forfatter, som den forelæggende ret har nævnt, har anført, sigter »[d]enne bestemmelse mod at afbøde de negative konsekvenser for den begunstigede af en fælles anvendelse af de antikumulationsregler, der er fastsat i lovgivningen i to eller flere medlemsstater. Såfremt flere selvstændige ydelser skal nedsættes samtidigt ved anvendelsen af sådanne regler, skal det beløb, der skal nedsættes, stilles i bero eller bortfalde, divideres med antallet af ydelser, der skal nedsættes, stilles i bero eller bortfalde« Jf. F. Robert, »Le régime juridique des pensions de retraite après une carrière dans plusieurs États membres«, *Journal de droit européen*, nr. 223, 2015, s. 354-360, særligt s. 359.

erhvervskarriere, såsom i dette tilfælde HK's og hans ægtefælles erhvervskarriere, kan således ikke betragtes som »ydelser af samme art«[18]. I henhold til artikel 53, stk. 2, betragtes sammenfald af ydelser, der ikke kan betragtes som »ydelser af samme art«, som sammenfald af »ydelser af forskellig art«.

44. Desuden vedrører hovedsagen »nationale ydelser« som omhandlet i artikel 55 i forordning nr. 883/2004, for så vidt som SFP i medfør af denne forordnings artikel 52 fandt, at den »nationale ydelse« hvad angår både HK's belgiske alderspension og hans belgiske efterladtepension var mere fordelagtig for ham end pro rata-ydelsen[19]. Desuden bestemmer artikel 52 i kongelig anordning af 21. december 1967, at antikumulationsreglerne skal anvendes på to eller flere nationale ydelser.

45. Den foreliggende sag vedrører nærmere bestemt den betydning, som udtrykket »ydelsen eller ydelserne eller en anden indtægt, *som er blevet medregnet*«[20], jf. artikel 55, stk. 1, litra a), i forordning nr. 883/2004, skal tillægges. Der er anvendt tilsvarende udtryk i de forskellige sprogversioner af denne bestemmelse, navnlig den spanske (»las cuantías de la prestación o prestaciones u otros ingresos, *tal y como hayan sido computados*«), den tyske (»die Beträge der Leistung oder Leistungen oder sonstigen Einkünfte, *die berücksichtigt worden sind*«), den græske (»την ή τις παροχές ή τα άλλα εισοδήματα, *όπως αυτές έχουν ληφθεί υπόψη*«), den engelske (»the amounts of the benefit or benefits or other income, *as they have been taken into account*«), den italienske (»gli importi della o delle prestazioni o di altri redditi, *di cui si è tenuto conto*«), den polske (»kwoty świadczenia lub świadczeń lub innych dochodów, *które zostały uwzględnione*«) og den svenske (»förmånen eller förmånerna eller den andra inkomsten *så som de har beaktatset*«) (min fremhævelse).

46. Det følger af fast retspraksis, at der ved fortolkningen af en EU-retlig bestemmelse ikke blot skal tages hensyn til dennes ordlyd, men også til den sammenhæng, hvori den indgår, og de mål, der forfølges med den ordning, som den udgør en del af. En EU-retlig bestemmelses tilblivelseshistorie kan ligeledes give relevante elementer med henblik på dens fortolkning[21].

47. For det første hvad angår ordlyden af artikel 55, stk. 1, litra a), i forordning nr. 883/2004, henviser denne bestemmelse til anvendelsen af antikumulationsreglerne »i den pågældende medlemsstats lovgivning« og til de »kompetente institutioner«. Nævnte bestemmelse giver således med tilføjelsen »som er blevet medregnet« medlemsstaterne mulighed for at fastsætte, hvorledes de ydelser eller andre indtægter, der skal divideres, »medregnes«. Efter min opfattelse indrømmer denne bestemmelse med andre ord medlemsstaterne en skønsbeføjelse til at fastsætte de beløb, der skal medregnes ved anvendelsen af deres antikumulationsregler.

48. HK har i denne henseende gjort gældende, at bisætningen »som er blevet medregnet« henviser til hovedsætningen »ydelsen eller ydelserne eller en anden indtægt«, der er blevet fastlagt ved anvendelsen af de nationale antikumulationsregler, og at de kompetente belgiske myndigheders medregning af beløbene i det foreliggende tilfælde svarer til valget af en eller flere alderspensioner. Den omstændighed, at der i artikel 55, stk. 1, litra a), i forordning nr. 883/2004 ikke udtrykkeligt nævnes medregning af det beløb, der overstiger kumulationsloftet for de

18 – Jf. i denne retning dom af 7.3.2013, van den Booren (C-127/11, EU:C:2013:140, præmis 32 og 33).

19 – Jf. punkt 28 i dette forslag til afgørelse.

20 – Min fremhævelse.

21 – Dom af 16.3.2023, Towercast (C-449/21, EU:C:2023:207, præmis 31 og den deri nævnte retspraksis).

forskellige berørte pensioner, betyder desuden, at dette beløb ikke kan medregnes, og at denne artikels stk. 1, litra b), til forskel fra denne bestemmelse nævner alle »andre bestanddele med henblik på anvendelsen af antikumulationsreglerne« [22].

49. Jeg finder ikke disse argumenter overbevisende. Dels kan medregningen af de omhandlede beløb, henset til ordlyden af artikel 55, stk. 1, litra a), efter min opfattelse ikke blot ske på tidspunktet for valget af de berørte pensioner, men også ved fastsættelsen af den metode, der skal avendes ved beregningen af de valgte beløb med henblik på den division, der skal foretages. Dels fremgår det heller ikke udtrykkeligt af denne bestemmelse, at det er det samlede ydelsesbeløb, der skal divideres. Hvis udtrykket »de beløb, som er blevet medregnet«, nødvendigvis skal anses for at henvise til det samlede relevante ydelsesbeløb, vil dette indebære, at dette udtryk fratages dets betydning eller formål, og at den skønsbeføjelse, som EU-lovgiver har ønsket at give medlemsstaterne, fjernes.

50. Efter min opfattelse fremgår det således af ordlyden af artikel 55, stk. 1, litra a), i forordning nr. 883/2004, at medlemsstaterne har mulighed for ved anvendelsen af deres antikumulationsregler at dividere det indtægtsbeløb, der overstiger et kumulationsloft for de forskellige berørte pensioner. Medlemsstaterne kan også efter eget valg beslutte, at den division, der skal foretages, snarere skal vedrøre de berørte ydelsers samlede beløb.

51. Denne fortolkning underbygges for det andet af den sammenhæng, hvori artikel 55, stk. 1, litra a), i forordning nr. 883/2004 indgår.

52. I henhold til 29. betragtning til nævnte forordning, skal vandrende arbejdstagere og deres efterladte beskyttes mod en »alt for streng anvendelse« af de nationale bestemmelser om nedsættelse, midlertidig inddragelse eller bortfald. Derfor har nævnte forordning ikke til formål at lade de nationale antikumulationsregler bortfalde, men blot at begrænse deres virkninger, når anvendelsen af dem er særlig ugunstig for arbejdstagere, der har benyttet sig af deres ret til fri bevægelighed. Efter min opfattelse fremgår det ikke, at en medlemsstats medregning af det beløb, der overstiger et kumulationsloft for de forskellige berørte pensioner, er særlig ugunstig for de berørte arbejdstagere [23].

53. Desuden fremgår det af fjerde betragtning til denne forordning, at det er nødvendigt at respektere de *karakteristiske træk ved national lovgivning om social sikring* og kun udarbejde en koordineringsordning. Det fremgår ligeledes af 30. og 31. betragtning til forordning nr. 883/2004, at det er den nationale lovgiver, der skal vedtage regler, der pålægger begrænsninger ved kumulation af to eller flere pensioner, der er opnået i forskellige medlemsstater, idet EU-lovgiver blot fastsætter de grænser, inden for hvilke disse bestemmelser skal anvendes.

54. På baggrund af disse betragtninger er jeg enig i den finske regerings holdning, hvorefter forordningens artikel 55, stk. 1, litra a), ikke indebærer en harmonisering af en bestemt metode til beregning af efterladtepensioner eller størrelsen af dem. Det tilkommer de kompetente nationale myndigheder at fastsætte denne metode i forbindelse med anvendelsen af denne bestemmelse. En medlemsstat kan således vælge at dividere det beløb, der overstiger

[22] – Det fremgår af artikel 55, stk. 1, litra b), i forordning nr. 883/2004, at »[s]åfremt det på grund af udbetaling af ydelser af forskellig art eller anden indtægt er nødvendigt at anvende antikumulationsreglerne i den pågældende medlemsstats lovgivning, fordi der er tale om en eller flere pro rata-ydelser, skal de kompetente institutioner med henblik på anvendelsen af antikumulationsreglerne medregne ydelsen eller ydelserne eller andre indtægter samt alle andre bestanddele svarende til forholdet mellem de forsikrings- og/eller bopælsperioder, der er taget i betragtning ved den i artikel 52, stk. 1, litra b), nr. ii), omhandlede beregning«.

[23] – I lyset af artikel 55, stk. 1, litra a), andet afsnit, i forordning nr. 883/2004 fratages den pågældende således ikke sin status som pensionist i forbindelse med anvendelse af de andre relevante bestemmelser i denne forordning.

kumulationsloftet for de forskellige berørte pensioner. Med andre ord indebærer den sammenhæng, som nævnte bestemmelse indgår i, ikke, at medlemsstaterne nødvendigvis skal anlægge den mest gunstige fortolkning for den berørte person, når det gælder det beløb, der skal divideres.

55. Mere generelt fremgår det af Domstolens praksis, at EUF-traktaten ikke giver en arbejdstager, der udvider sin beskæftigelse til at omfatte mere end én medlemsstat eller overflytter den til en anden medlemsstat, nogen garanti for, at dette har neutrale virkninger for så vidt angår den sociale sikring. På grund af forskellene i medlemsstaternes lovgivninger om social sikring kan en sådan udvidelse eller overflytning alt efter omstændighederne være mere eller mindre fordelagtig eller ufordelagtig for arbejdstageren for så vidt angår den sociale beskyttelse. Det følger heraf, at selv i tilfælde af, at det er mindre fordelagtigt, at en sådan lovgivning finder anvendelse, er den ikke i strid med bestemmelserne i artikel 45 TEUF og 48 TEUF, såfremt den ikke stiller den pågældende arbejdstager ringere i forhold til arbejdstagere, der har hele deres beskæftigelse i den medlemsstat, hvor denne lovgivning finder anvendelse, eller i forhold til arbejdstagere, der allerede tidligere var omfattet af den i vedkommende stat, og såfremt den ikke blot indebærer, at den pågældende indbetaler sociale bidrag, som ikke kommer ham til gode [24].

56. Hvad angår hovedsagen har den forelæggende ret anført, at HK udelukkende har ret til belgisk efterladtepension i medfør af anvendelsen af artikel 55, stk. 1, litra a), i forordning nr. 883/2004 [25]. Under disse omstændigheder stiller EU-retten under alle omstændigheder den vandrende arbejdstager gunstigere, selv hvis denne bestemmelse anvendes således, at det beløb, der overstiger kumulationen af de forskellige berørte pensioner, divideres [26].

57. For det tredje understøttes den fortolkning, hvorefter en medlemsstat kan vælge at dividere den del af indtægterne, der overstiger kumulationsloftet for de forskellige berørte pensioner, af de mål, der forfølges med forordning nr. 883/2004. Det fremgår således af Domstolens praksis, at denne, som det fremgår af 1. og 45. betragtning hertil og af artikel 42 EF, nu artikel 48 TEUF, tager sigte på at sikre arbejdskraftens frie bevægelighed inden for Den Europæiske Union under hensyntagen til de særlige karakteristiske træk ved de nationale lovgivninger om social sikring og at koordinere de enkelte medlemsstaters nationale sociale sikringsordninger for at sikre, at retten til fri bevægelighed for personer reelt kan udøves, og således bidrage til en forbedring af levestandarden og beskæftigelsesvilkårene for personer, som flytter inden for EU [27].

58. I denne henseende fremgår det ligeledes af Domstolens praksis, at forordning nr. 883/2004 ikke indfører en fælles socialsikringsordning, men lader de forskellige nationale ordninger bestå. Medlemsstaterne bevarer deres kompetence til selv at udforme deres sociale sikringsordninger, og i mangel af harmonisering på EU-plan tilkommer det hver enkelt medlemsstat at fastsætte bl.a. de betingelser, der giver ret til sociale ydelser, under overholdelse af EU-retten [28]. Desuden indebærer den omstændighed, at der ikke findes en fælles ordning for social sikring, at den

[24] – Jf. dom af 25.11.2021, Finanzamt Österreich (Familieydelser til ulandsarbejdere) (C-372/20, EU:C:2021:962, præmis 80 og den deri nævnte retspraksis).

[25] – Jf. punkt 28 i dette forslag til afgørelse.

[26] – Domstolen har i denne henseende anført, dels at anvendelsen af EU-retten, selv om den stiller vandrende arbejdstagere gunstigere end andre arbejdstagere, ikke af den grund er diskriminerende, for vandrende arbejdstageres retsstilling kan ikke sammenlignes med retsstillingen for arbejdstagere, som aldrig har forladt deres land, dels, at eventuelle forskelle i den vandrende arbejdstagers favør ikke skyldes en fortolkning af EU-retten, men at der ikke findes en fælles ordning for social sikring eller nogen harmonisering af de eksisterende nationale ordninger, hvilke mangler den nugældende enkle koordination ikke er i stand til at afhjælpe (jf. dom af 22.4.1993, Levatino, C-65/92, EU:C:1993:149, præmis 49 og den deri nævnte retspraksis).

[27] – Dom af 3.6.2021, TEAM POWER EUROPE (C-784/19, EU:C:2021:427, præmis 58 og den deri nævnte retspraksis).

[28] – Jf. i denne retning dom af 15.9.2022, Rechtsanwaltskammer Wien (C-58/21, EU:C:2022:691, præmis 61 og den deri nævnte retspraksis).

økonomiske integritet af medlemsstaternes sociale sikringsordninger *skal opretholdes*, samtidig med at de arbejdstagere, der udøver deres ret til fri bevægelighed, ikke må stilles ringere [29]. Målet med antikumulationsreglerne er således at undgå uberettiget kumulation af sociale ydelser [30].

59. Det følger således af målene med forordning nr. 883/2004, at medlemsstaterne har kompetence til at bestemme, hvorledes de vil tage hensyn til ydelsen eller ydelserne eller en anden indtægt i forbindelse med anvendelsen af denne forordnings artikel 55, stk. 1, litra a), navnlig med henblik på at opretholde deres socialsikringsordnings økonomiske integritet. I denne retning har medlemsstaterne ret til at træffe foranstaltninger med henblik på at sikre den langsigtede ligevægt i deres ordning med henblik på fortsat at beskytte samtlige de socialt forsikrede.

60. I den foreliggende sag har den belgiske regering gjort gældende, at det fremgår af den gældende nationale lovgivning om arbejdstagerpensioner, nemlig artikel 52, stk. 1, i kongelig anordning af 21. december 1967, at antikumulationsreglerne kun finder anvendelse på afledte rettigheder (efterladtepension) og ikke på personlige rettigheder (alderspension) i tilfælde af kumulation af alders- og efterladtepensioner, hvilket forklarer den metode, der er anvendt til at beregne efterladtepensionens størrelse. Efter min opfattelse henhører en sådan fremgangsmåde under medlemsstaternes kompetence, og det tilkommer hverken EU-lovgiver eller Domstolen at fastsætte præcise retningslinjer for beregning af de beløb, der skal medregnes, og som finder anvendelse på samtlige medlemsstater.

61. For det fjerde understøttes en sådan fortolkning af tilblivelseshistorien for artikel 55, stk. 1, litra a), i forordning nr. 883/2004. Som Domstolen har påpeget, er der med denne forordning blevet foretaget en ajourføring og forenkling af de bestemmelser, der er indeholdt i forordning nr. 1408/71, samtidig med at den har *samme formål* som sidstnævnte forordning [31]. Det fremgik imidlertid af artikel 46c i forordning nr. 1408/71, der gik forud for artikel 55, stk. 1, litra a), i forordning nr. 883/2004, at såfremt oppebørsel af ydelser af en anden art eller andre indtægter medfører, at to eller flere ydelser skal nedsættes, stilles i bero eller bortfalde, divideres de beløb, som ikke udbetales ved en streng anvendelse af de i *de berørte medlemsstaters lovgivning* fastsatte bestemmelser om nedsættelse, midlertidig inddragelse eller bortfald af ydelser, med det antal ydelser, som skal nedsættes, stilles i bero eller bortfalde [32]. Selv om EU-lovgiver således valgte en

[29] – Jf. i denne retning dom af 21.10.2021, Zakład Ubezpieczeń Społecznych I Oddział w Warszawie (C-866/19, EU:C:2021:865, præmis 41 og den deri nævnte retspraksis).

[30] – Jf. i denne retning dom af 8.5.2014, Wiering (C-347/12, EU:C:2014:300, præmis 55 og den deri nævnte retspraksis).

[31] – Jf. dom af 30.9.2021, Raad van bestuur van het Uitvoeringsinstituut werknemersverzekeringen (Uwv) (C-285/20, EU:C:2021:785, præmis 42 og den deri fastsatte retspraksis).

[32] – Ifølge en forfatter, som den forelæggende ret har nævnt, vedrører den rent indholdsmæssige ændring vedrørende alderspensioner og efterladtepensioner mellem forordning nr. 1408/71 og forordning nr. 883/2004 en af reglerne til begrænsning af rækkevidden af de nationale antikumulationsregler, nemlig at det ikke længere er det ydelsesbeløb, der ikke udredes, som divideres, men de ydelser eller indtægter, der medregnes ved anvendelsen af antikumulationsreglen. Jf. M. Morsa, »La coordination des systèmes de sécurité sociale: règlements (CE) 883/2004 et 987/2009 versus règlements n° 1408/71 et 574/72: ce qui a changé au 1er mai 2010«, *Journal des tribunaux du travail*, nr. 1096, 2011, s. 181-192, særligt s. 191.

anden affattelse af artikel 55, stk. 1, litra a), end den, som Kommissionen havde foreslået [33], henviser artikel 46c i forordning nr. 1408/71 i medfør af samme princip ligeledes til beløb, der ikke fastsættes af EU-lovgiver, men af medlemsstaterne [34].

62. Endelig har den forelæggende ret anført, at de kompetente finske institutioner ifølge SFP har anvendt den samme fremgangsmåde som SFP i forbindelse med beregningen af HK's finske efterladtepension [35]. HK har henvist til et cirkulære fra den nationale pensionskasse i Frankrig, der har anlagt den samme fortolkning, som han har argumenteret for [36]. Jeg kan imidlertid ikke se nogen modstrid mellem de forskellige tilgange. Som tidligere anført har medlemsstaterne ret til at fastsætte den metode, hvorefter størrelsen af en efterladtepension skal beregnes, når blot de overholder EU-retten. Artikel 55, stk. 1, litra a), i forordning nr. 883/2004 gør det imidlertid muligt at dividere enten de berørte ydelsers samlede beløb, eller den del af indtægterne, der overstiger kumulationsloftet for de forskellige berørte pensioner. Medlemsstaternes kompetente institutioner kan således med rette undlade at vælge den samme beregningsmetode.

63. I lyset af det ovenstående er jeg af den opfattelse, at artikel 55, stk. 1, litra a), i forordning nr. 883/2004 skal fortolkes således, at såfremt udbetaling af ydelser af forskellig art indebærer anvendelse af de nationale antikumulationsregler for så vidt angår nationale ydelser, er bestemmelsen ikke til hinder for en national lovgivning, i henhold til hvilken de kompetente institutioner med henblik på beregning af størrelsen af efterladtepension, dividerer det beløb, der overstiger kumulationsloftet for de forskellige berørte pensioner, med det antal efterladtepensioner, der er omfattet af disse regler.

V. Forslag til afgørelse

64. På baggrund af de ovenfor anførte betragtninger foreslår jeg Domstolen at besvare de af tribunal de première instance francophone de Bruxelles (den franskprogede arbejdsret i første instans i Bruxelles, Belgien) forelagte præjudicielle spørgsmål således:

»Artikel 55, stk. 1, litra a), i Europa-Parlamentets og Rådets forordning (EF) nr. 883/2004 af 29. april 2004 om koordinering af de sociale sikringsordninger

skal fortolkes således, at

[33] – Jf. forslag til Rådets forordning (EF) om ændring af forordning (EØF) nr. 1408/71 om anvendelse af de sociale sikringsordninger på arbejdstagere, selvstændige erhvervsdrivende og deres familiemedlemmer, der flytter inden for Fællesskabet, og af forordning (EØF) nr. 574/72 om regler til gennemførelse af forordning (EØF) nr. 1408/71 (KOM(98) 547 endelig udg.) (EFT 1998, C 325, s. 12). Kommissionen har i sine skriftlige bemærkninger fremhævet, at artikel 37 i dens forslag til forordning var affattet på samme måde som artikel 46c i forordning nr. 1408/71, og at affattelsen af artikel 55, stk. 1, litra a), i forordning nr. 883/2004 er resultatet af forhandlinger under lovgivningsproceduren.

[34] – Det skal anføres, at nogle forfattere hovedsageligt følger en anden fortolkning, hvorefter det i forbindelse med anvendelsen af artikel 55, stk. 1, litra a), i forordning nr. 883/2004 nu er pensionsbeløbene, der skal sammenlægges, og ikke de nedsatte beløb, der skal divideres. Jf. bl.a. H. Verschueren, »Regulation 883/2004 and Invalidity and Old-Age Pensions«, *European Journal of Social Security*, bind 11, 2009, nr. 1 og 2, s. 143-162, særligt s. 159; R. Schuler, i M. Fuchs og R. Cornelissen, *EU Social Security Law, A Commentary on EU Regulations 883/2004 and 987/2009*, C.H. Beck – Hart Publishing – Nomos, 2015, s. 359-362, særligt s. 361, samt J.-P. Lhernould, »Protection sociale et droit de l'Union européenne – Prestations servies dans le cadre des règlements de coordination (CE) nº 883/2004 et (CE) nº 987/2009«, *JurisClasseur Europe*, fasc. 618, 2023, punkt 53.

[35] – HK har i sine skriftlige bemærkninger bestridt dette udsagn fra SFP, idet han har fremhævet, at de finske myndigheder ikke anvendte artikel 55, stk. 1, litra a), i forordning nr. 883/2004, da de tildelte ham efterladtepension.

[36] – Jf. punkt 32 i dette forslag til afgørelse.

såfremt udbetaling af ydelser af forskellig art indebærer anvendelse af de nationale antikumulationsregler for så vidt angår nationale ydelser, er bestemmelsen ikke til hinder for en national lovgivning, i henhold til hvilken de kompetente institutioner med henblik på beregning af størrelsen af efterladtepension, dividerer det beløb, der overstiger kumulationsloftet for de forskellige berørte pensioner, med det antal efterladtepensioner, der er omfattet af disse regler.«